

**Історія розвитку
архітектури та
будівництва (архітектура
античності VII ст. до н.е. –
V ст. н.е. / середньовічна
архітектура IV – XV ст. /
архітектура XV – XIX ст.)**

Давньогрецький стиль

Виник та існував у VII-IV ст. до н.е.

Територія сучасної Греції

Храм побудований з мармуру, видобутого неподалік. Під час видобутку він мав білий колір, але під впливом променів сонця пожовтів. Черепиця і стилобат (верхня частина східчастого цоколю будинку, постаменту, скульптури) також виконані з цього мармуру. Колони складені з барабанів, скріплених між собою дерев'яними пробками. Кладка здійснювалася без будь-яких розчинів або цементу, була сухою. Перекриття були дерев'яними. Стелі всередині, були касетними.

Парфенон ерехтейон на момент створення

Парфенон ерехтейон (сучасний стан)

Антаблемент

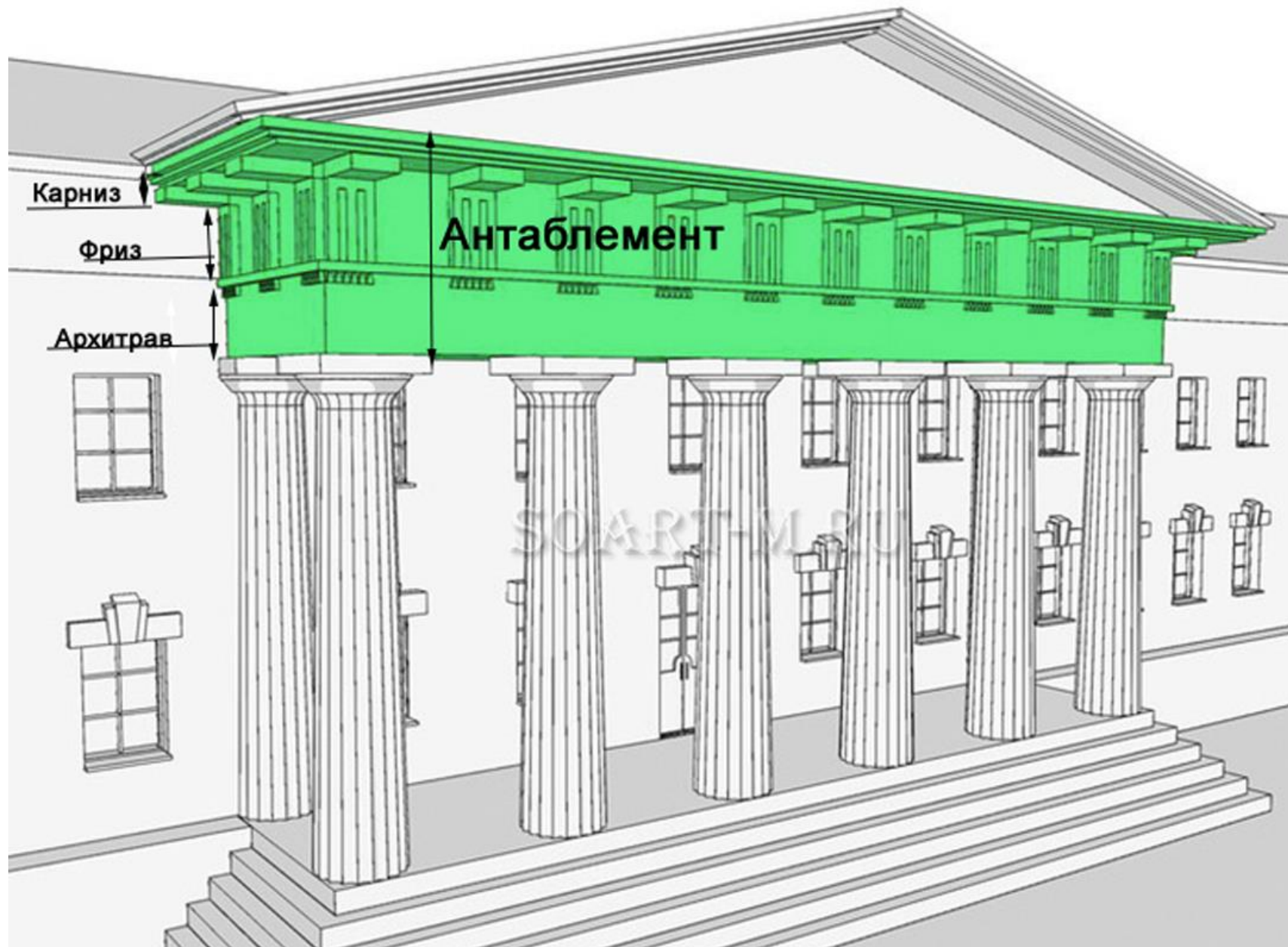
Антаблемент - верхня горизонтальна частина споруди, яка зазвичай спирається на колони, складовий елемент класичного архітектурного ордеру.

В класичному будівництві антаблемент складається з трьох основних частин:

- архітрав - тримальна частина у вигляді балки, що спирається на колони;

- фриз - із скульптурними прикрасами, що спирається на архітрав;

- карниз - який спирається на архітрав, і вінчає частину;

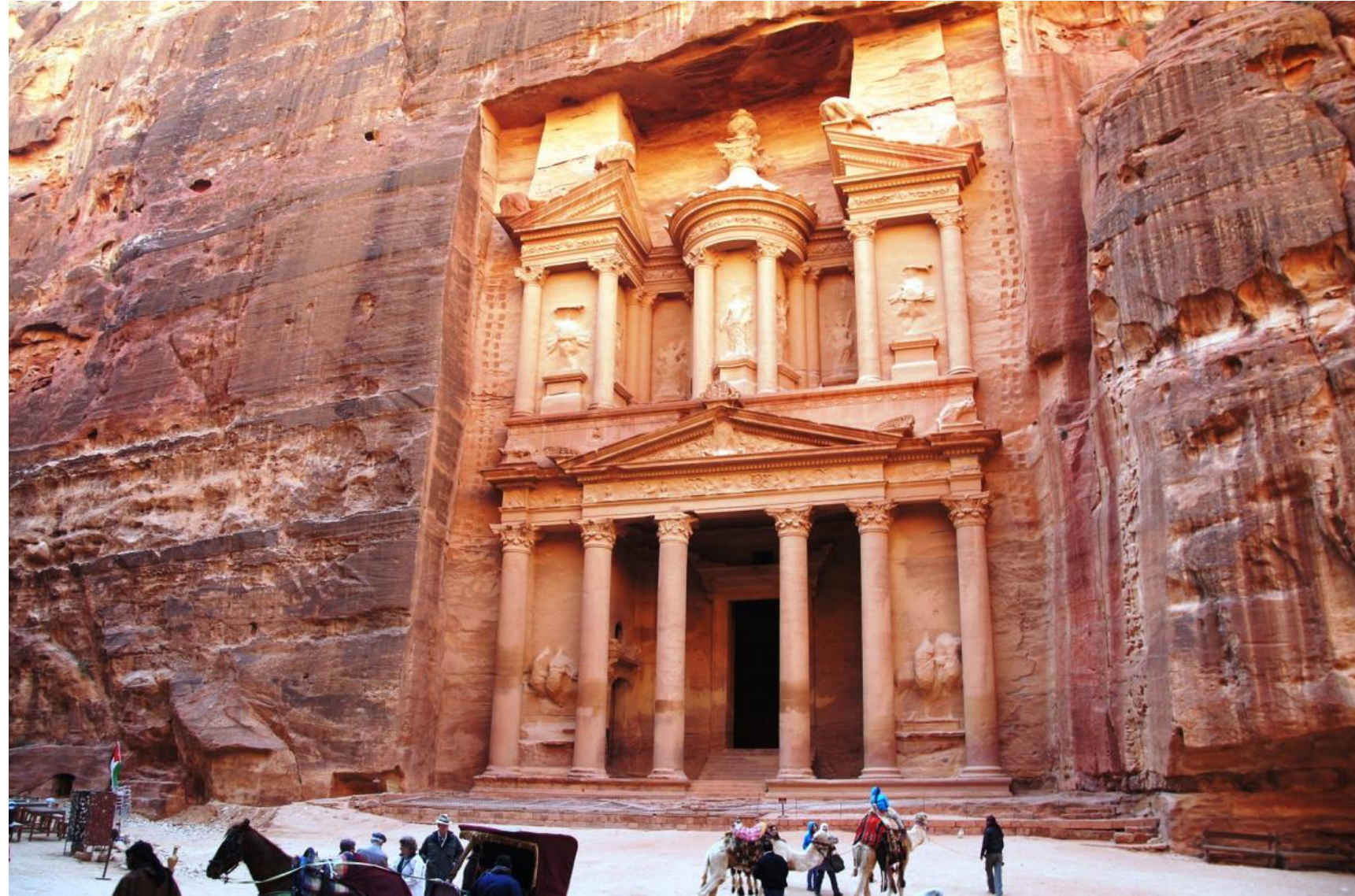
Скельний некрополь у м. Петра

Еліністичний

Виник та існував у IV-I ст. до н.е.

Територія Греція, Середземно-мор'я, Близький Схід

Елліністичне зодчество відрізняють прагнення до освоєння величезних відкритих просторів, до ефекту грандіозності, бажання вразити людину величию та сміливістю інженерно-будівельної думки, логікою конструкцій, імпазантною формою, точністю і майстерністю виконання. У художньому вигляді міст (Александрія у Єгипті, Дур-Европос, Пергам, Прієна, Селевкія), побудованих зазвичай за регулярним плануванням, важлива роль відводилася великій колонаді (уздовж головних вулиць) та 1-2-ярусним колонам портика, що стояли окремо по периметру агори або були частиною будівлі; у формуванні міських центрів — царським палацам, будинкам для зборів (булеверіям, еклесіастеріям), театрам, святилищам.

Висічена в скелі з червоного пісковіку. Мала систему водозабезпечення та резервуари для збору і збереження дощової води.

Древньоримський

Виник та існував у IV ст. до н. е. - V ст. н. е.

Римська Імперія (Італія)

Давньоримська архітектура досить багато запозичила у класичної давньогрецької архітектури, проте вона мала відмінні цілі в результаті чого виник новий архітектурний стиль. Римська архітектура розквітла в часи Римської республіки та ще більше в часи імперії, коли була збудована більшість вцілілих будівель та споруд. Вона використовувала нові матеріали, зокрема бетон, та новіші технології, такі як арки та куполи, для створення будівель, що були міцними та добре-спроєктованими. По всій території колишньої Римської імперії збереглася значна кількість будівель, деякі з них в цілому вигляді та досі використовуються.

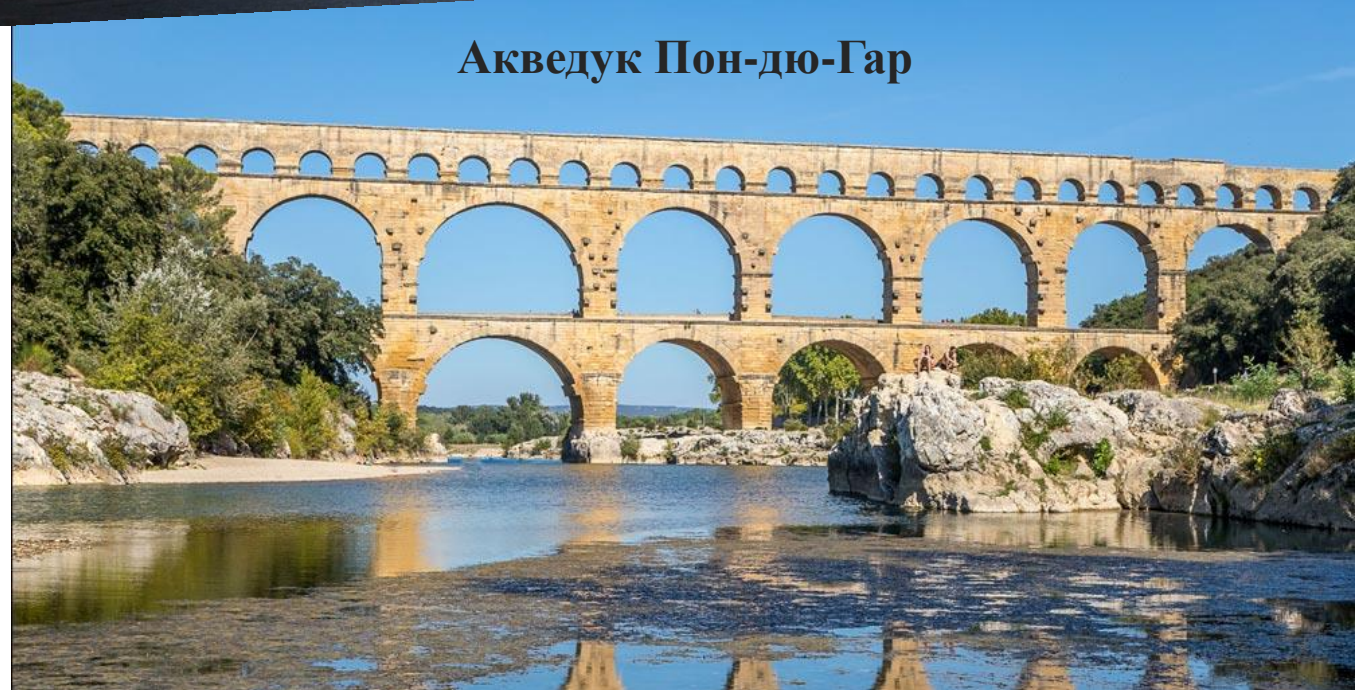
Пантеон

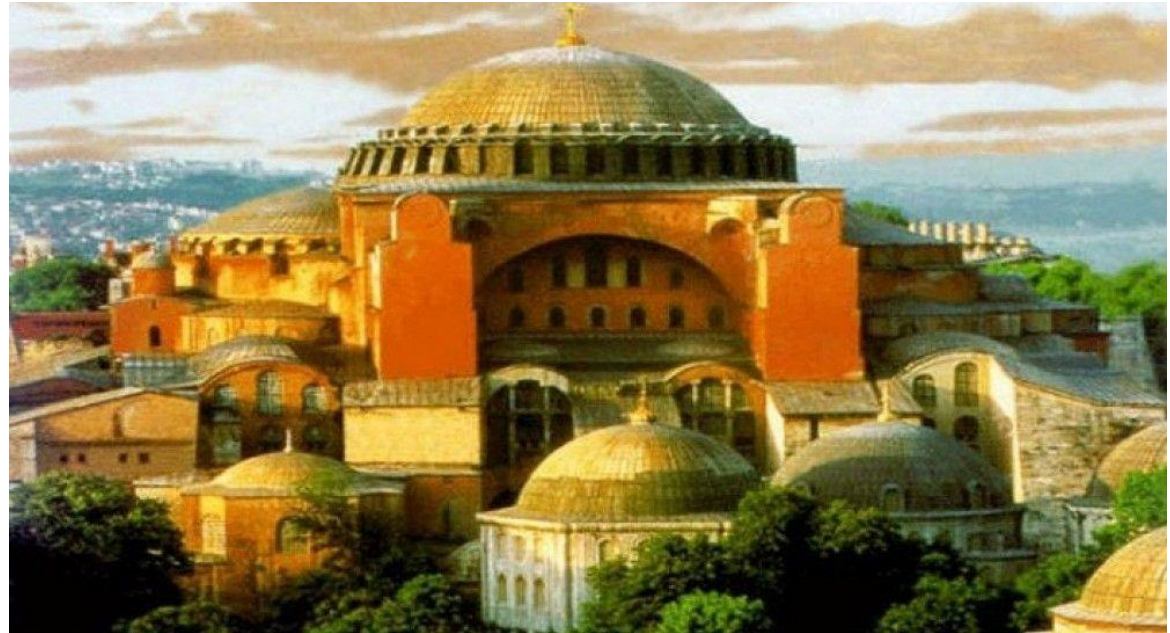
Колізей

Акведук Пон-дю-Гар

Софійський собор у Костянтинополі

Візантійський

Виник та існував у IV - XV ст.

Візантія (сучасна Туреччина)

Візантійський стиль запозичив форми від античної архітектури. Візантійське зодчество поступово їх видозмінювало і протягом V століття виробило, переважно для храмів, тип споруд, який за планом і конструктивною системою істотно відрізнявся від типу давньохристиянських базилік. Головною його особливістю складає використання куполу для вкриття середньої частини будівлі (центрально-купольна система). Візантійці вперше вдалим чином вирішили завдання розміщення куполу над основою квадратного і взагалі чотирикутного плану за допомогою так званих вітрин.

Собор Сан-Марко

Романський

Виник та існував у IX - XIII ст.

Південна, західна та центральна Європа

В орнаменті переплітаються традиції античності, Візантійської імперії, Ірану й Далекого Сходу. Романський стиль вирізнявся масивністю і зовнішньою суворістю споруд, які зберігають оборонні, захисні функції. Найбільша увага приділялася спорудженню храмів-фортець, монастирів-фортець, замків-фортець, що розташовували на підвищених ділянках місцевості. Головним будівельним матеріалом був тесаний камінь. Романські храми, переважно монастирські, будували з великого каменю, у простих формах, із перевагою вертикальних або горизонтальних ліній, із дуже вузькими отворами дверей і вікон, із півциркульними арками.

Пізанський собор та Пізанська вежа

Бамбурзький собор

Типи склепінь

Склепіння – перекриття криволінійних обрисів у перерізі. Склепіння перекривають переважно круглі, багатокутні, еліптичні в плані приміщення, і дозволяють перекривати значні простори без додаткових проміжних опор. Твірними формами служать різні криві, випуклі вверху.

Мавританський

Виник та існував у X - XIV ст.

Іспанія

Палац Альгамбра

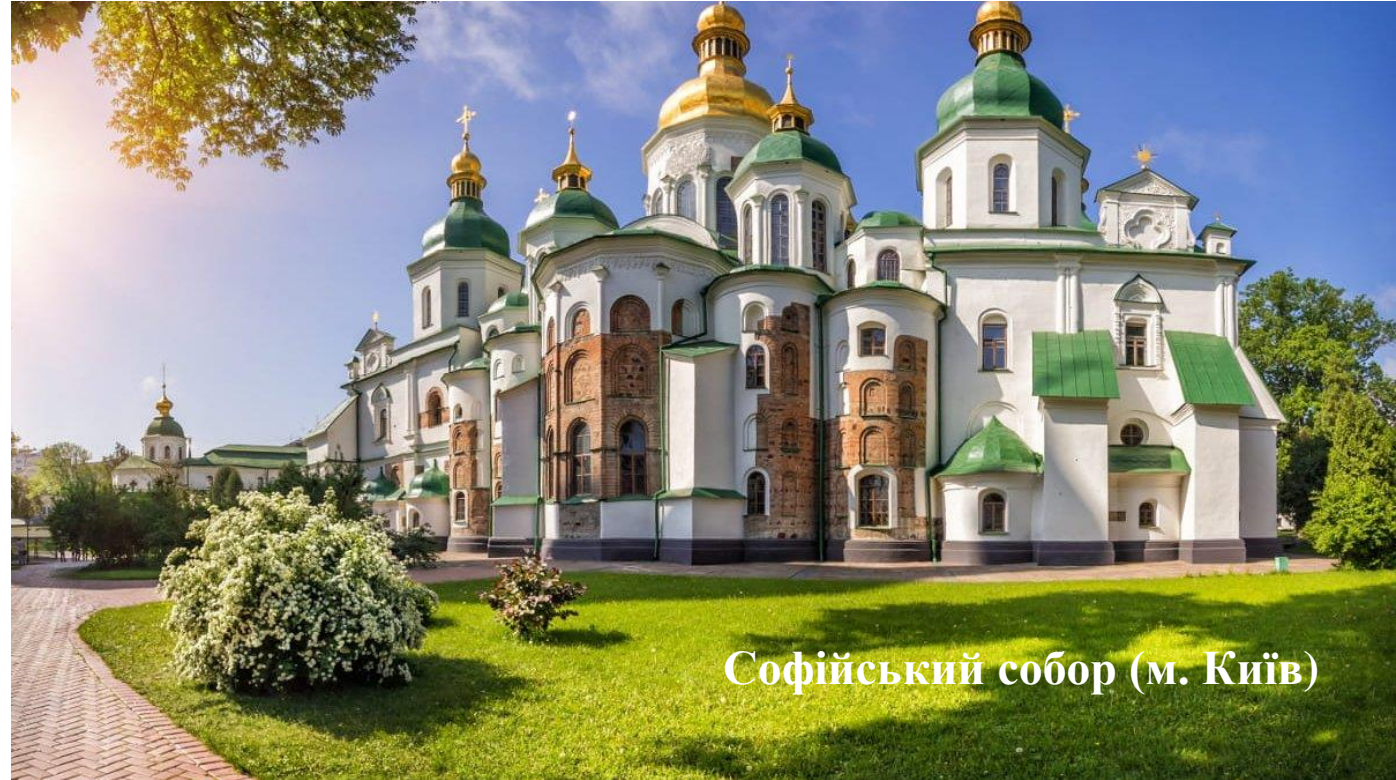
У мавританській архітектурі слід розрізняти 3 періоди: представницею першого може служити Велика мечеть у Кордобі (нині католицький собор); зразками другого або перехідного періоду є вежа Хіральда та Алькасар у Севільї, а про третій період — періоді вищої досконалості мавританського стилю — дають прекрасне поняття гренадські палаци Альгамбра та Хенераліфе. Іспанські маври перебували в тісному зв'язку зі своїми одноплемінниками на північному березі Африки, де вони до цього часу населяють Туніс, Алжир та Марокко. Зв'язок простежується у подібності архітектури у тих і інших. Дійсно, в пам'ятниках старовинного африкансько-арабського зодчества, що дійшли до нас, ми бачимо ті ж загальні форми, ті ж арки і колони, орнамент, що і в іспано-мавританських будівлях, але розроблені з меншою послідовністю та повнотою. Це змушує відносити їх до раннішого часу, ніж останній період ісламського мистецтва в Іспанії, переважно до XII століття, коли відносини між іспанськими та африканськими арабами були особливо близькі.

Давньоруський

XI - XVI ст.

Русь (територія України, західна частина Росії)

До кінця X століття на Русі не було монументального кам'яного зодчества, але існували багаті традиції дерев'яного будівництва, деякі форми якого вплинули згодом на кам'яну архітектуру. Значні навички в області дерев'яного зодчества зумовили швидкий розвиток кам'яної архітектури та її своєрідність. Після прийняття християнства починається зведення кам'яних храмів, принципи будівництва яких були запозичені з Візантії. Викликані до Києва візантійські зодчі передали руським майстрам великий досвід будівельної культури Візантії.

Софійський собор (м. Київ)

Успенський собор

Готика

Виник та існував у XII - XV ст.

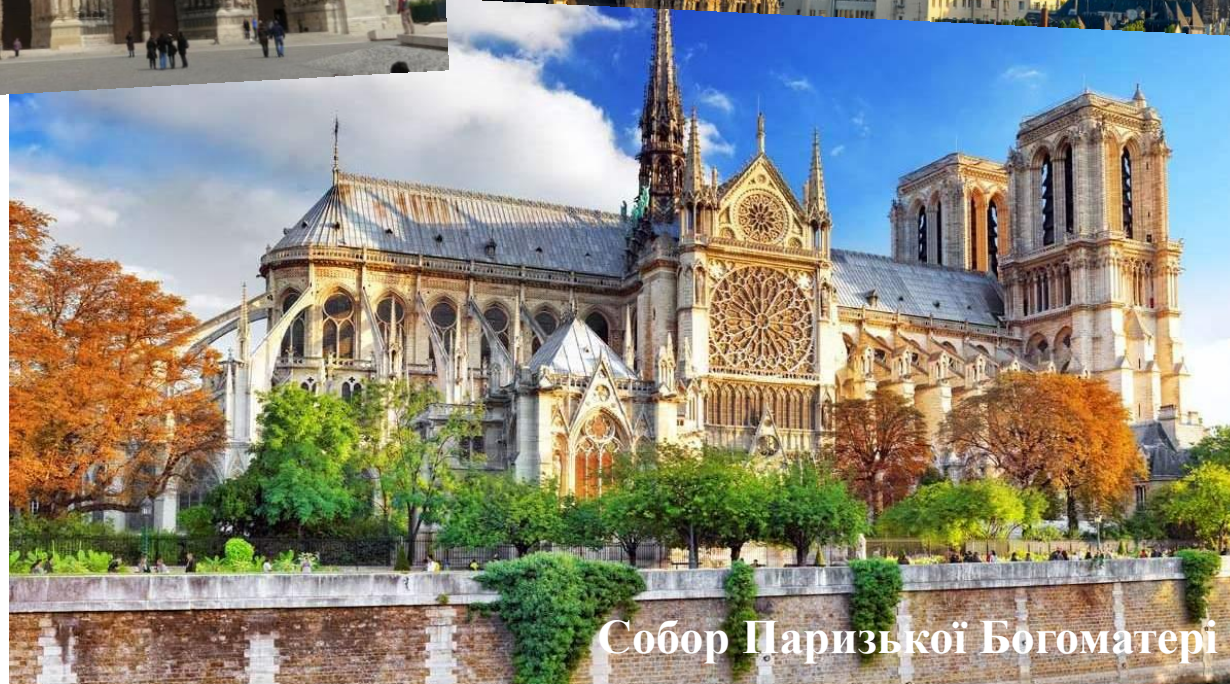
Європа

Готика пов'язана в цілому з розвитком міст. Від романського стилю готика успадкувала верховенство архітектури в системі мистецтв. Зростання міст вимагало будівництва нових храмів. У містах, які були обмежені стінами оборонних споруд, дуже високо цінувалися ділянки землі, що й призвело до того, що храми «зростали догори». Особливе місце в мистецтві готики займав собор — вищий зразок синтезу архітектури, скульптури і живопису. Вертикаль собору символізує спрямованість середньовічної людини у позаземний світ. Характерними ознаками готики є вертикальність композиції, арки із загостреним верхом, вузькі й високі вежі та колони, розкішно прикрашений фасад із різьбленими деталями і барвисті стрілчасті вікна, складна каркасна система опор і ребристе склепіння. Інтер'єр соборів ставав високим і світлим. Ще одна з найбільш пізнаних особливостей стилю готики — кольорові вітражі у вигляді троянд або стрілчастих арок — величезні вікна, для яких стіни служать лише легким каркасом.

Реймський собор

Кельнський собор

Собор Паризької Богоматері

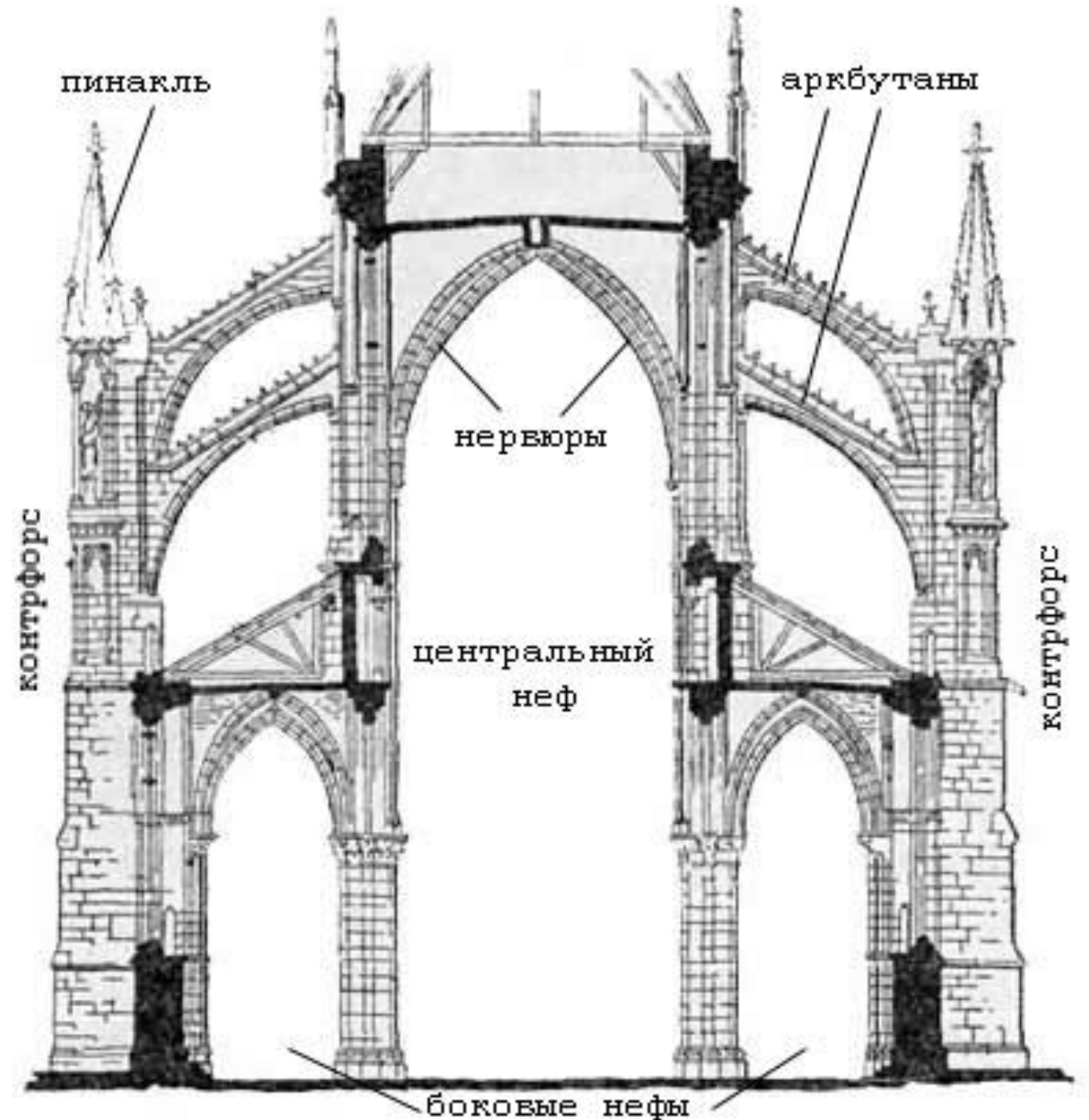
Контрфорс, аркбутан, неф та пінакль

Контрфорс – вертикальна конструкція, що являє собою всю виступаючу частину стіни, вертикальне ребро, або окремо встановлену опору, пов'язану зі стіною аркбутанами.

Аркбутан – один з типів використовуваних в церковній архітектурі контрфорсів в формі зовнішньої напів-арки, передає горизонтальне зусилля розпору від склепінь споруди на опорний стовп і розташований за межами основного простору будівлі.

Пінакль – загострений верх даху.

Неф – видовжене приміщення, частина інтер'єру, обмежена з одного, або з обох боків рядом колон чи стовпів, що відокремлюють її від сусідніх нефів.

Ренесанс

Виник та існував у XV - XVI ст.

Італія

Особливе значення в цьому напрямку надається формам античної архітектури, а це — симетрія, пропорціонування, геометрії і порядку складових частин, про що наочно свідчать випадково збережені зразки давньоримської архітектури. Складна пропорція середньовічних будівель змінюється впорядкованим розташуванням колон, пілястр і одвірок, на зміну несиметричним контурам приходять півколо арки, півсфера купола, ніші, едікули. Архітектура знову стає ордерною (втраченою в архітектурі Візантійської імперії), як то було в добу античності.

Розвиток архітектури Відродження обумовив нововведення у використанні будівельних технік і матеріалів, до розвитку архітектурної лексики. Важливо відзначити, що рух відродження характеризується відходом від анонімності ремісників і появою персонального стилю у архітекторів.

Лувр

Собор Санта-Марія дель Фьоре

Бароко

Виник та існував у XVI - XVIII ст.

Італія, Україна, Росія

Зимовий Палац

Стиль перш за все відомий живописністю, ілюзією динаміки та монументальністю. Новий стиль прагнув композиційної єдності будівель, що досяглося завдяки зміні пропорцій будівель, а також більшій виразності окремих деталей. Замість потрійного розчленування архітраву постає подвійне; балясини з двох однакових половинок стають цільними.

Архітектори відмовилися від принципу поділу фасаду на декілька поверхів. Так, Мікеланджело в проєктах будівель Капітолію об'єднує поверхи палаців пілястрами колосального ордера. Бароко змінює принцип горизонтального та вертикального поділу будівель, відмовляється від слідування золотому перетину. Бокові частини поступаються самостійною роллю задля збільшення центрального нефа.

Версаль

Рококо

Виник та існував у XVIII ст.

Європа

Камерність і затишність приміщень рококо створювалася за рахунок набагато менших розмірів і особливого декорування. Характерними рисами рококо є вишуканість, велика декоративна нагруженість інтер'єрів і композицій, граціозний орнаментальний ритм, велика увага до міфології, еротичних мотивів, особистому комфортові. Найвищий розвиток в архітектурі стиль одержав в Баварії. Згодом стиль рококо перемінився неокласицизмом.

Палац Сан-Сусі

Центром формування нової культури XVIII сторіччя став не палацевий парадний інтер'єр, а салон. Замість величезних парадних залів бароко з'являються невеликі ошатні салони рококо. Стиль рококо не вніс в архітектуру ніяких нових конструктивних елементів, але користувався старими, не стискуючи себе при їхньому вживанні ніякими традиціями і маючи у виді, головним чином, досягнення декоративної ефектності.

Для рококо типові невеликі кімнати з закругленими кутами або ж овальні в плані. У створеннях цієї архітектури прямі лінії і плоскі поверхні майже зникають або, принаймні, замасковуються фігурною обробкою. Стіни членуються тонкими тягами на окремі панно, розташовані в два ряди.

Класицизм

Виник та існував у XVII - поч. XIX ст.

Європа, Російська імперія

Класицизм в архітектурі західної Європи почав формуватися в 17 столітті під безпосереднім впливом розвитку монархічного режиму в цих державах. Цей стиль спирається на ідеали античної класики.

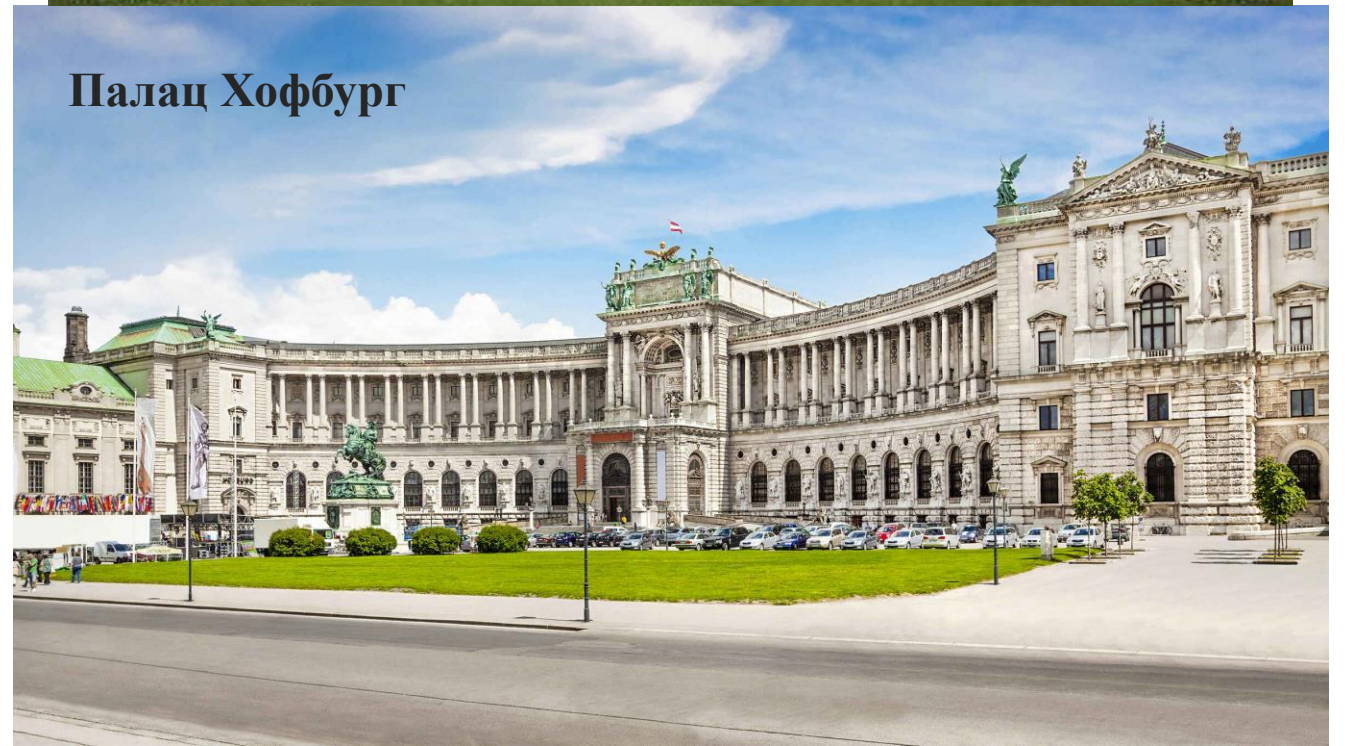
Класицизм - це велична простота, відсутність зайвих деталей, строгість, лаконізм, який проявляється в усьому, і в зовнішній, і у внутрішній обробці будівлі. Архітектурному стилю також характерна природність і м'якість кольорів, які не кидаються в очі. Будівля, оформлене у відповідності з напрямком класицизм, звичайно виконано в кремових, бежевих, молочних і блідо-жовтих кольорах.

Також для цього стилю властиве верховенство надійності, гармонійності, стабільності і комфорту. Класицизм в архітектурі володіє своїми ключовими рисами. Це високі стелі, розписані хитромудрими візерунками і прикрашені ліпниною. Це царствені колони і арки, вишукані вітражі.

Білий Будинок

Палац Хофбург

Ампір

Виник та існував на початку XIX ст.

Європа, Російська імперія

Ампір був своєрідним продовженням революційного класицизму (і неокласицизму), тільки урочистішим і пафоснішим. Взірцем для архітекторів та будівельників залишався Стародавній Рим, але тепер уже не республіканський, а імператорський – з його палацами та тріумфальними арками. Для ампіру характерні прагнення до строгої величі та помпезності, холодної елегантності та звеличення абсолютну владу військових монархій. В декоративному оформленні архітектурних споруд, меблів та ін. Застосовувалися військові емблеми, зброя часів Стародавнього Риму, лаврові вінці, крилаті грифони, сфінкси, леви та ін.

Тріумфальна арка

Казанський собор

Колона Нельсона

**Історія розвитку
архітектури та
будівництва (архітектура
рубежу XIX-XX ст. /
Модернізм та
постмодернізм XX ст.)**

Неоготика

Виник та існував у XVIII-
XIX ст.

Європа, Російська імперія

Ідея відродити готичну архітектуру на новому етапі належить англійським діячам з грошима і дозвіллям. В Британії добре збереглися зразки соборів, церков і замків доби готики і романського стилю, що сприймалися характерною рисою національної культури. Представник англійського класицизму 17 ст. Архітектор Крістофер Рен вибудував вежу Томаса у Оксфорді з використанням готичних форм, ігноруючи і європейське надбання тогочасного бароко, і власний досвід.

У 18 столітті готичні форми у якості декору присутні в магнатських садибах англійських аристократів. Моду на готичний декор в інтер'єрі започаткував Хорас Волпол.

Вестмінстер-хол

Тауерський міст

Замок Ношванштайн

Угорський парламент

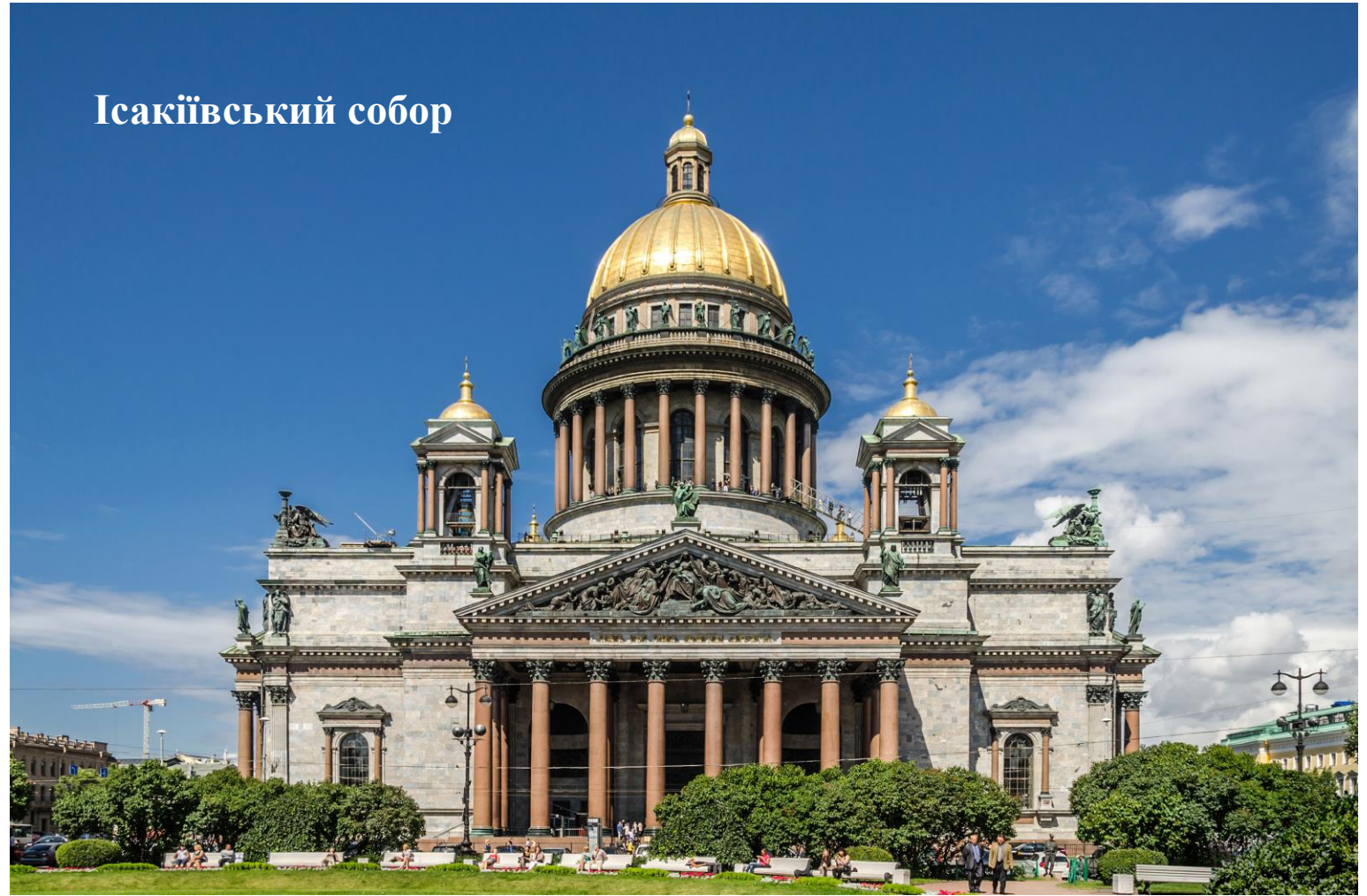
Неокласицизм

Виник та існував у XVIII-XIX ст.

Європа, Російська імперія, США

Неокласика в архітектурі оперує статичними, розвиненими горизонтально об'ємами, нівелюючи площину стіни за рахунок використання ордерних елементів, арок та багатой скульптурної пластики. Архітектура неокласики виступає у субпідрядній ролі, створюючи тло для монумента. Архітектори орієнтувалися на зразки мистецтва античності, копіювали античну ордерну систему і прагнули внести нові мотиви, берегли встановлені традиції і зводили на їх основі сучасні будівлі. Неокласичні споруди вирізняються легкістю, витонченістю і прямолінійністю. Архітектори звертали особливу увагу на дотримання пропорцій, прагнули до монументальності. Стилю властиві стриманість і строгість. Ефектні, масштабні споруди з грецькими елементами — визначна риса будівель у стилі неокласики. Проекції та поглиблення, а також світлотіньові ефекти були плоскими; скульптурні барельєфи обрамлялися фризами або панелями.

Ісаакіївський собор

Тріумфальна арка (Барселона)

Неомавританський

Виник та існував у XIX ст.

Європа, Російська імперія

Воронцовський палац

Ретроспективний стиль періоду історизму в західноєвропейській і російській архітектурі, що полягав в переосмисленні та імітації архітектурних прийомів іспанського, португальського, мавританського і ісламського середньовічного будівництва

Вікторіанський

Виник та існував у XIX ст.

Британська імперія

Манчестерська ратуша

Домінуючим напрямом цього періоду у Британській імперії була неоготика, цілі квартали у цьому стилі збереглися практично у всіх колишніх британських колоніях. Для Британської Індії характерний індо-сарацинський стиль (вільне поєднання неоготики з національними елементами). Своє поширення, як і назву, стиль набув у роки правління королеви Вікторії (1819—1901). З'явився в буржуазному середовищі, завдяки індустріалізації, прокладці залізниць, масовому виробництву, зростанню добробуту. Переважним чином це були комфортні будинки, щоб підкреслювали зростаючий статус суспільства та його розвитку.

Псевдоруський

Виник та існував у XIX – початок XX ст.

Російська імперія

Псевдоруський стиль визначає течію в архітектурі Росії з кінця 19 – початок 20 століття. Його можна описати, як спробу поєднати елементи давньоруського дерев'яного зодчества та мотиви візантійського стилю. Зародження псевдоруського стилю в архітектурі почалося е тридцяті роки 19 століття. У ті часи зріс інтерес до національної історії, культури. Нація була налаштована на поширення творчих напрямів, метою яких можна назвати висловлювання історико-культурної специфічності власної нації. Такі настрої можна охарактеризувати як інтерпретацію та стилізацію російської архітектурної спадщини, що вийшли зі слов'янофільства та романтизму. Переплетення давньоруського зодчества та запозичення елементів візантійського стилю – це просте поєднання офіційного православ'я та прояв інтересу до Європи. Таким чином, будівлі 19 століття взяли все найкраще від російсько-візантійського стилю.

Великий Кремлівський палац

Модерн

Виник та існував у 1890 – 1910 рр.

Європа, Російська імперія

Характерні риси стилю модерн в архітектурі: плавність, пластичність, декоративність. Основними його елементами є використання синусоїдальних ліній, стилізованих квітів, язиків полум'я, хвилястих ліній, запозичених у природи.

Згодом виробився і інший підхід до образного стану архітектури модерну, притаманний північним країнам — завеликі, скелеподібні об'єми, узагальненість і асиметрія, грубуватий і небагатий декор на фасадах, використання природних каменів (оброблених і необроблених), звертання до народної архітектури і образів національної міфології та надбання середньовіччя (північний модерн).

Модерн постав як мистецтво молодих людей на протизвагу домінуючому на той час історизму. Звідси походить німецький варіант назви — Jugendstil, що означає стиль молоді. Багато архітектурних пам'яток, створених у цьому стилі внесені до світової спадщини ЮНЕСКО.

Будівля адміністрації парку Гауді

Церква святого Ласло

Весільна вежа Йозеф Ольбрих

Конструктивізм

Виник та існував у ХХ ст.

СРСР

Характеризується суворістю, геометризмом, лаконічністю форм і монолітністю зовнішнього вигляду. В архітектурі конструктивізм обстоює раціональну доцільність, економність, лаконізм у засобах вираження. Прагнучи поєднати мистецьку творчість з виробництвом, конструктивізм відкидає практично не вмотивовану декоративність, схематизує мову мистецтва.

Ар-деко

Виник та існував на початку ХХ ст.

Європа, США

В основі стилю покладено прості геометричні фігури з підкресленими вертикалями та горизонталями. Величезні квадратні або округлі балюси, колони квадратного, прямокутного, двотаврового перетину. Форми східчасті. Оскільки стиль розвинувся з модерну, два ці напрями ріднить любов до декоративності. Дизайн в арт-деко віддає перевагу ламаним лініям, геометричним та анімалістичним мотивам. Активно використовуються зигзаги, кола, трикутники. Ар-деко як стилю приватної архітектури властиві засклені тераси. Внутрішнє планування може включати складні переходи між поверхами, різнорівневу композицію у межах одного приміщення.

Крайслер-білдинг

Американ Радіатор-білдинг

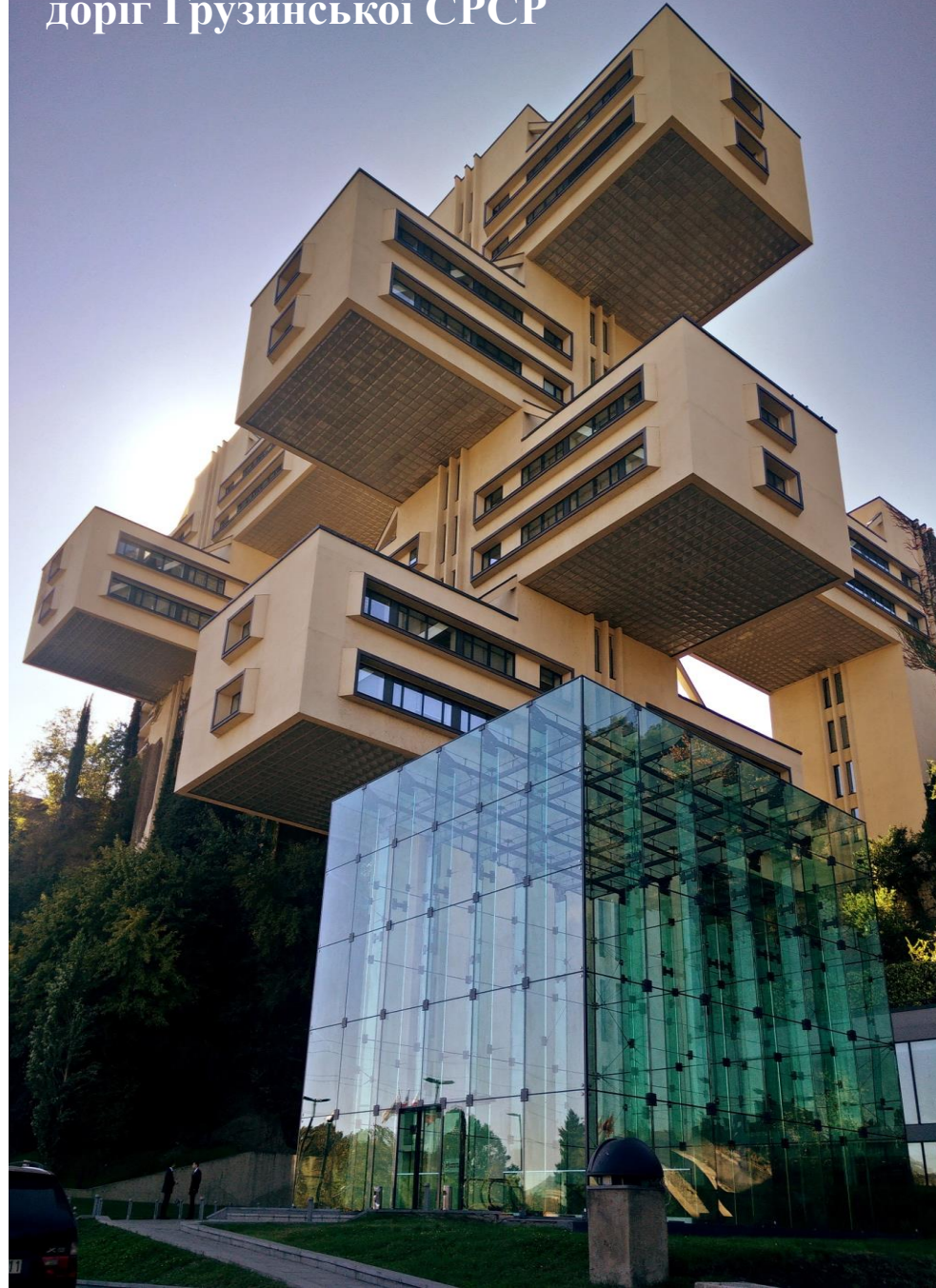
Інтернаціональний

Виник та існував у 1930 – 1960 рр.

Всеосяжний

Для стилю характерними є прямі лінії і геометричні форми, легкі і гладкі поверхні зі скла і металу. Улюбленим матеріалом архітекторів міжнародного стилю став залізобетон, у оформленні інтер'єру цінуються широкі відкриті простори. Міжнародний стиль не приховував свого практичного призначення та бажання заощаджувати на «архітектурних надмірностях». Найбільш відомі роботи цього часу — геометрично відточені хмарочоси Людвіга Міса ван дер Роє, Філіпа Джонсона та Бей Юйміна.

Будівля Міністерства автомобільних доріг Грузинської СРСР

Метлайф-білдинг

Функціоналізм

Виник на початку ХХ ст. і використовується по теперішній час

Всеосяжний

Ідеї західноєвропейського функціоналізму сформувалися як нова ідеологія будівництва та були пов'язані з появою нових матеріалів та будівельних технологій. Принципи функціоналізму припускають сувору відповідність будівель та споруд виробничим і побутовим процесам для яких вони проектувались. Функціоналізм поєднав концептуалістичні та утилітарні вектори в архітектурі. Як архітектурна доктрина широко використовувався у проектах радянського модернізму. Ідейні принципи функціоналізму лягли в основу ідеології урбанізму ХХ-ХХІ століть та нових методів планування та міської забудови.

Сучасна масова міська забудова

Хай-тек

Виник на початок 1970-х рр. –
теперішній час

Всеосяжний

З'явився в пізньому модернізмі (у 1970-х) і отримав широке застосування у 1980-х роках. Характеризується використання високих технологій у проектуванні, будівництві будівель та інженерних споруд. Поширеними є прямі лінії та форми. Широке застосування скла, пластику, металу. Вертикальні функціональні елементи виносяться назовні будівлі: ліфти, сходи, системи вентиляції та інші. Децентроване освітлення, що створює ефект просторого, добре освітленого приміщення. Широке використання сріблясто-металевого кольору. Часте звернення до елементів конструктивізму та кубізму. Головна особливість Хай-теку — використання високих технологій.

Штаб-квартира «Фуджі-ТВ»

Центр мистецтва та культури Жоржа Помпиду

